SEFYLLFA BYD NATUR SIR GAERFYRDDIN - FFYNGAU

Cyfeiriwch at First Nature i gael gwybodaeth fanylach a disgrifiadau o'r rhywogaethau

Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 – Adran 7 – Rhestrau bioamrywiaeth a'r ddyletswydd i gymryd camau i gynnal a gwella bioamrywiaeth.
Mae'r rhywogaethau sydd wedi'u rhestru yn y tabl hwn wedi'u cydnabod gan Lywodraeth Cymru fel rhan o restr o rywogaethau a mathau o gynefinoedd a geir yng Nghymru. Y mae'n ystyried bod y rhain o bwysigrwydd allweddol i gynnal a gwella bioamrywiaeth yn y wlad hon. Mae'r rhestr (rhestr A7) yn cael ei hadolygu gan LlC a Chyfoeth Naturiol Cymru ar hyn o bryd.

Mae'n rhaid i awdurdodau cyhoeddus (ee, LlC, cynghorau) gymryd camau rhesymol i gynnal a gwella'r rhywogaethau a'r mathau o gynefinoedd sydd wedi'u cynnwys yn Adran 7, ac annog eraill i gymryd camau o'r fath. Drwy ddiogelu'r rhywogaethau a'r cynefinoedd hyn, gwella'r rheolaeth arnynt a chodi ymwybyddiaeth amdanynt, gobeithir y gellir cynnal amgylchedd natur gwydn yng Nghymru i'r dyfodol.

Y rhywogaethau Adran 7 yw'r rhywogaethau y mae Partneriaeth Natur Sir Gâr yn ystyried bod angen rhoi'r flaenoriaeth i weithredu yn eu cylch, ond mae rhywogaethau eraill wedi'u nodi ar gyfer gweithredu lleol, lle ceir ychydig o gofnodion, neu lle bo gan Sir Gaerfyrddin boblogaethau lle gellir helpu i warchod neu wella'r rhywogaeth drwy gymryd camau penodol.

Mae **cynefinoedd cysylltiedig** yn cyfeirio at y cynefinoedd Adran 7 perthnasol y rhoddir blaenoriaeth iddynt yng Nghymru.

Defnyddiwyd pob llun gyda chaniatâd.

DS. Mae pob cap cwyr, a holl ffyngau glaswelltirol eraill yn grŵp â blaenoriaeth i'w harolygu ac ar gyfer ymgysylltu â'r cyhoedd.

Rhywogaethau Adran 7	Trosolwg o Sir Gaerfyrddin	Camau â blaenoriaeth a nodwyd yn Sir Gaerfyrddin
Armillaria ectypa ffwng mêl y gors © Phillip Jones	• **Cynefin cysylltiedig:** Gwlyptir - Mae'r rhywogaeth hon i'w gweld mewn cynefinoedd gwlyb, ar dir sydd â chyfoeth o fwynau. **Statws presennol:** Yr unig safle hysbys yn y sir yw SoDdGA Cors Ffrwd. Rheolir gan Ymddiriedolaeth Bywyd Gwyllt De a Gorllewin Cymru. Fe'i gwelwyd ddiwethaf yn 2015. **Tueddiadau:** **Bygythiadau:** Diffyg dealltwriaeth o'i gofynion ecolegol.	• Ystyried yr effaith bosibl os oes angen cael gwared â phrysgwydd yng Nghors Ffrwd
Clafaria zollingeri- ffwng cwrel dulas © Isabel Macho	• **Cynefin cysylltiedig:** Glaswelltir - i'w chael mewn glaswelltiroedd heb eu gwrteithio, gan gynnwys lawntiau domestig a mynwentydd, yn ogystal â glaswelltir lled-naturiol, **Statws presennol:** Cafwyd hyd iddi ar nifer o safleoedd yn y sir, gan gynnwys Eglwys Pen-boyr, Eglwys Abergorlech a safle yn Felin-gwm. **Tueddiadau:** **Bygythiadau:** Y prif resymau dros y dirywiad yw dulliau amaethu dwys (yn bennaf defnyddio ffosfforws) a cholli cynefinoedd a newidiadau i waith cynnal a chadw mynwentydd. Hefyd mae esgeuluso glaswelltiroedd gan beri i'r borfa dyfu'n fras yn cyfyngu ar y modd y mae'r rhywogaeth yn dwyn ffrwyth, er nad yw'n eglur a yw hyn yn effeithio ar y rhan o'r ffwng sydd o dan y ddaear.	• Esbonio wrth geidwaid mynwentydd sut i reoli glaswellt llawn ffyngau yn briodol.
Hericium erinaceus- pigau barfog © Isabel Macho	• **Cynefin cysylltiedig:** Coetir? **Statws presennol:** Dim ond ar un safle yn y sir y cafwyd hyd iddi, sef Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru yn 2021. • Gwelir y ffrwythgyrff ar goed sydd wedi'u difrodi neu eu torri i lawr mewn hen goetir (collddail yn bennaf) • Rhestrwyd o dan Atodlen 8 o Ddeddf Bywyd Gwyllt a Chefn Gwlad 1981, ac yn brin yn y DU. **Tueddiadau:** **Bygythiadau:**	• Mae angen gadael lonydd i'r boncyff y mae'n tyfu arno.
Hohenbuehelia culmicola— madarch y moresg	• **Cynefin cysylltiedig:** yr arfordir - rhywogaeth brin a gysylltir â thwyni symudol. Mae'n tyfu ymhlith y glaswellt mwy sy'n cytrefu'r twyni. Mae'r cynefin hwn wedi dirywio wrth i dwyni sefydlogi. **Statws presennol:** Cofnodwyd ar system Twyni Pen-bre yn 1995. **Tueddiadau:** **Bygythiadau:** Rheolaeth amhriodol ar dwyni arfordirol.	• Trosglwyddo gwybodaeth i geidwaid/contractwyr arfordirol sy'n rheoli helyg y môr. • Dylid ei ystyried yn rhan o unrhyw brosiectau i adfywiogi twyni.

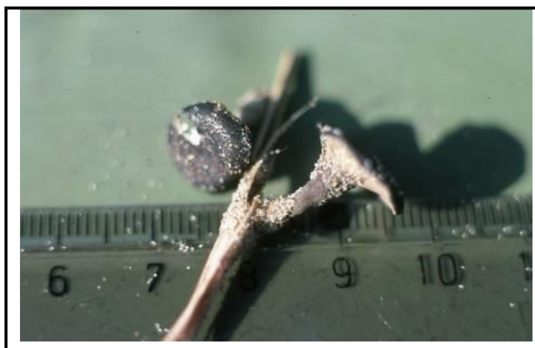 © Phillip Jones		
Hypocreopsis rhododendri - menyg cyll © Jon Hudson	• **Cynefin cysylltiedig:** Yn y DU mae'n tyfu fel rheol ar fonion cyll gwywedig sy'n dal i sefyll, ond mae'r rhywogaeth wedi'i chofnodi hefyd ar ganghennau cyll byw ac ar ganghennau cyll sydd wedi'u tocio yn ogystal ag ar ganghennau byw a gwywedig drain duon, helyg a rhosod gwyllt. Credir bod y rhywogaeth hon yn un barasitig sy'n tyfu ar *Hymenochaete corrugata* (Cramen ludiog) sef rhywogaeth a welir yn fynych ar fonion cyll sy'n gwywo neu sydd wedi gwywo. **Statws presennol:** Cafwyd hyd i *H. rhododendri* mewn nifer fach o safleoedd yn Sir Gaerfyrddin, yn fwyaf diweddar ym mharc gwledig Llyn Llech Owain ac yng Ngardd Fotaneg Genedlaethol Cymru **Tueddiadau:** **Bygythiadau:** Gorbori; prysgoedio; clirio prysgwydd.	• Dylid cynnal arolwg o safleoedd eraill lle ceir clystyrau o goed cyll/drain duon. • Llunio taflen wybodaeth i'w chylchredeg i gontractwyr/rheolwyr coedwigoedd er mwyn ceisio cael cofnodion a thynnu sylw at rywogaethau wrth glirio prysgwydd.
Microglossum olivaceum — tafod daear bach melynwyrdd © Sam Bosanquet	• **Cynefin cysylltiedig:** • Tyf ar hen laswelltiroedd lled-naturiol mewn amrywiaeth o gynefinoedd gan gynnwys glaswelltiroedd asidaidd ar dir uchel, twyni tywod, glaswelltiroedd niwtral a chynefinoedd o wneuthuriad dyn fel mynwentydd. **Statws presennol:** Fe'i cofnodwyd ar draws y sir, ond enwedig o amgylch Dre-fach Felindre. **Tueddiadau:** **Bygythiadau:** Y prif resymau dros y dirywiad yw dulliau amaethu dwys (yn bennaf defnyddio ffosfforws a maetholion eraill) a cholli cynefinoedd. Hefyd mae esgeuluso glaswelltiroedd gan beri i'r borfa dyfu'n fras yn cyfyngu ar y modd y mae'r rhywogaeth yn dwyn ffrwyth, er nad yw'n eglur a yw hyn yn effeithio ar y rhan o'r ffwng sydd o dan y ddaear.	• Monitro safleoedd presennol a hysbysu rheolwyr tir sut i reoli glastir er mwyn gwarchod y rhywogaeth hon.
Phellodon tomentosus — ffwng draenog © Elizabeth Holden	• **Cynefinoedd cysylltiedig:** microgynefinoedd o fewn coed llydanddail a phinwydd (cloddiau, llwybrau, ochrau traciau o fewn coedwigoedd). • Un cofnod hanesyddol ar gwr planhigfa yng Nghynwyl Elfed **Statws presennol:** anhysbys **Tueddiadau:** **Bygythiadau:** Bygythiadau i ficrogynefin (sathru, cywasgu gan gerbydau; cynnal a chadw traciau; tipio); torri coed cynhaliol; gorfaethu.	• Ailymweld â safle Cynwyl Elfed.
Phylloporus pelletieri - boled tagellau aur © Justin Smith	• **Cynefin cysylltiedig:** choed llydanddail fel ffawydd ynghyd â chonwydd fel ffynidwydd a phinwydd, ac yn gysylltiedig a phriddoedd asidaidd neu dywodlyd. • Wedi'i chofnodi yng Ngwarchodfa Natur Genedlaethol Waun Las ac yng Nghoed y Strade, Llanelli. **Statws presennol:** **Tueddiadau:** **Bygythiadau:** Mae llygredd aer a phlanhigfeydd coedwigaeth yn fygythiadau i'r rhywogaeth hon.	• Arolygu safleoedd addas eraill.
Rhywogaethau A7 nad ydynt ond wedi'u cofnodi yn ardal PCBB o Sir Gaerfyrddin ar hyn o bryd, ond a allai gael eu cofnodi ar safleoedd addas.		
Hygrocybe spadica - cap cwyrog melynddu	• **Cynefin cysylltiedig:** glaswelltir heb ei wella, dim ond unwaith y mae wedi'i chofnodi yn y sir, a hynny ym Mhal y Cwrt, Trap. Yn Sir Benfro mae'r rhywogaeth hon wedi'i chofnodi ar laswelltiroedd sy'n cael eu pori ac sy'n gyforiog o ffyngau. Mae'r porfeydd yn rhai asidaidd neu niwtral sydd wedi eu lled-wella.	

 © David Harris	**Statws presennol:** anhysbys **Tueddiadau:** **Bygythiadau:** • Newidiadau o ran rheoli glaswelltir gan gynnwys defnyddio gwrteithiau a llai o bori.	
Entoloma bloxamii- tagell binc fawr las © John Bailey	• **Cynefin cysylltiedig:** Gwelir y rhywogaeth hon ar hen laswelltiroedd lled-naturiol, yn enwedig glaswelltiroedd calchaidd. • Cafodd y ffwng hwn, sydd wedi'i gyfyngu'n llwyr i safleoedd â lefelau maeth isel, ei weld ddiwethaf ger hen waith calch ar ucheldir ym Mrest Cwm Llwyd a Thro'r Derlwyn yn 2006. **Statws presennol:** anhysbys **Tueddiadau:** **Bygythiadau:** Newidiadau o ran rheoli glaswelltir gan gynnwys defnyddio gwrteithiau a llai o bori.	• Arolygu safleoedd addas.